

Men, mine Herrer, dertil behøve vi ikke nogen Commission paa 15 Medlemmer. Det er et reent theoretisk Spørgsmaal, som man meget vel kan afgjøre hjemme i sin Stue og derpaa, naar man har truffet sit Valg, ordne nærmere. Det ærede Medlem henpegede paa Maalet, paa Omfanget af Underviisningen, og jeg kan fuldstændig være enig i, hvad han i den Henseende udtalte, nemlig at Almueffskolen for Diebliffet ikke er nogen passende Underviisningsanstalt for den største Deel af Landets Ungdom. Saaledes som Skolen paa Landet er indrettet, kan den under vore Forhold ikke siges at være tilstrækkelig for Børn af velstaaende Bønder, af de store Gaardmænd, af hvilke fremtidig saa Mange vil blive kaldede til at deeltage i Lovgivningsvirksomheden og i det daglige communale Liv. Den er ikke tilstrækkelig, deri har det ærede Medlem Ret; men han har ogsaa Ret i, at det vilde være et urimeligt Maal at sætte sig, at indrette en Almueunderviisning, som skulde være tilstrækkelig; thi det er rigtigt, at her er et Punkt, hvor der maa betales. Det maae alle andre Borgere, naar de vilde skaffe deres Børn den fornødne Underviisning; det maa denne Klasse ogsaa. Seg maa derhos minde om, at Grundlovens § 85 kun taler om, at det er de Børn, hvis Forældre ikke have Raad til at sørge for deres Dplærelse, der skulde have fri Underviisning. Seg kan freindeles være enig med det ærede Medlem, naar han peger hen paa Skolens Forhold til Stat og Commune og siger, at det skal afgjøres, hvorledes Tilsynet skal være, og at man kunde nære Haab om gjennem en forstandig Undersøgelse deraf at komme bort fra den uheldige Bestemmelse, man tidligere har taget, hvorved man har berøvet Almueffskolen dens øverste Tilsyn. Seg er desuden enig i, at Forholdet til andre Skoler maa tages i Betragtning, men det undrer mig, at han har kunnet indrømme dette, da de 19 Medlemmer i deres Forslag til Beslutning ikke have talt om andet end Almueffskolevæsenets Undersøgelse. Dette er ikke tilstrækkeligt — jeg kommer tilbage derpaa. En saadan Undersøgelse som den, man her vil have anstillet, maa gribe langt videre om sig og have et langt høiere Formaal.

Men hvormeget man nu end kan samstemme med alle saadanne Enkeltheder, komme vi dog derved ikke videre med Hensyn til den Maade, hvorpaa Commissionen skal virke; thi ethvert af disse Spørgsmaal har sin theoretiske Side, til hvilken Commissionen er nødvendig, men det har ogsaa sin praktiske Side, til hvilken jeg med al Respect for den Dygtighed, pædagogiske Indsigt og Lærererfaring, der er samlet i dette Thing, dog ikke troer, at Thinget er istand til at danne en Commission paa 15 Medlemmer. — Det var altsaa disse to Fremgangsmaader, man kunde tænke sig for Undersøgelsen, men det ærede Medlem har i Fortsættelsen af sit Foredrag tillige antydet en tredje Vej, den kunde gaae. Seg vil imidlertid tillade mig at sige, at denne tredje Vej er vausselligere og mislignere; thi hvad gaaer den ud paa? Den gaaer, som han siger, ud paa at spørge. Det skal ikke være nogen theoretisk Undersøgelse, der kræver et omhyggeligt Arbejde af Commissionens Medlemmer, det skal ikke være en praktisk Undersøgelse, grundet paa Selvsyn af Tilstanden i Landets Skoler, men det skal være en Undersøgelse, der grunder sig paa, hvad man kan erfare ved at spørge sig frem, ved at høre sig frem, ved at pleie mundtlige Forhandlinger med Udenforstaaende. Det ærede Medlem har talt, som om mundtlige Forhandlinger kun kunde finde Sted i en parlamentarisk Commission. Seg maa tilføje, at nogen rig Erfaring har jeg ikke at støtte mig paa med Hensyn til den Maade, hvorpaa Commissioner ellers virke; men heri troer jeg dog, at det ærede Medlem har Ret, at de sædvanlige Commissioner, der have været nedsatte, have virket væsentligt skriftligt. Seg troer, at de ogsaa have pleiet mundtlige Forhandlinger; jeg mindes idetmindste een Commission, der for en Deel Aar siden var nedsat angaaende Forholdene i Marinen, og som ikke alene indbyrdes har pleiet mundtlige Forhandlinger, men ogsaa tilfaldt udenforstaaende Mænd og spurgt dem om deres Mening. Dette er et Middel, som ikke er uadskillig forenet med de parlamentariske Commissioner, selv om det maa indrømmes, at Grundloven giver saadanne Commissioner Ret til ikke alene at spørge Private, men ogsaa Autorite-